

- रौतामाई गाउँपालिकाको आ.व. २०८०/८१ को लागि अध्यक्षबाट प्रस्तुत भएको नीति तथा कार्यक्रमलाई सर्वसम्मतबाट पारित गर्ने निर्णय गरियो ।

**रौतामाई गाउँपालिकाको
तेहौं गाउँसभामा पेश गरिएको २०८०/८१ को
नीति तथा कार्यक्रम**

गाउँपालिकाका उपाध्यक्षज्यू
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू
गाउँपालिकाका वडा अध्यक्षज्यूहरु,
कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरु तथा गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु,
पत्रकार, सुरक्षाकर्मी तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारी ज्यूहरु ।

रौतामाई गाउँपालिकाको गाउँ सभाको तेहौं अधिवेशनमा हार्दिक स्वागत गर्दछु । यस रौतामाई गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम अध्यक्षको हैसियतले यस ऐतिहासिक गाउँसभामा पेश गर्न पाउँदा अत्यन्तै हर्षित छु । सर्वप्रथम वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका क्रममा गाउँपालिकाले नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमाको सम्बन्धमा आयोजना गरेको छलफल तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रममा सहभागी भएर तथा यस कार्यालयको ईमेल तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत देश विदेशबाट आफ्नो महत्वपूर्ण सल्लाह, सुझाव दिनु हुने सम्पूर्ण राजनैतिक दलका साथिहरु, बुद्धिजीवी वर्ग, पत्रकार तथा रौतामाईवासी आमा, बुवा, दाजुभाई तथा दिदीबहिनीहरु लगायत सम्पूर्णमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । मुलुकमा कानूनी राज्यको स्थापना गर्न, नागरिकका मौलिक हक अधिकारको प्रत्याभूत गर्न, लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्थाको स्थापना गर्न र समग्रमा मुलुकको आर्थिक विकास, समुन्नती, समृद्धि र अग्रगमनका निमित विभिन्न प्रजातान्त्रिक तथा राजनैतिक आन्दोलन र जनयुद्ध मार्फत गणतन्त्र स्थापनाका लागि आफ्नो प्राण आहुति दिनुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शाहिदहरूप्रति हार्दिक सम्मान व्यक्त गर्दै श्रद्धाङ्गली अर्पण गर्दछु ।

हामीलाई यस गाउँपालिकाको जनताले जुन अपेक्षाका साथ निवाचित गरेर पठाउनु भएको छ सो सपना पुरा गर्दै आम गाउँपालिकाको विकास, समृद्धि र सुशासन कायम गरी समृद्ध गाउँपालिका सुखी

गाँउवासीको संकल्प पूरा गर्ने दिशातर्फ आगामी आ.व २०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रमलाई केन्द्रित गरेका छौ। शासन र प्रशासनको उच्च क्षमता प्रदर्शनले नै हामीले अछितयार गरेको नीति तथा कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन हुने भएकाले यो नीति तथा कार्यक्रम त्यसतर्फ नै निर्देशित रहेको छ ।

वर्तमान नेपालको सरकारले तिन तहको सरकारबीच समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्वका आधारमा शासन व्यवस्था सञ्चालन रहने परिकल्पना गरेको छ । हाल विविध प्रकोप तथा मुलुकहरुबिच भइरहेको राजनैतिक टकरावको कारणले विश्वव्यापी रूपमा आर्थिक संकटको अवस्था सिर्जना भएको छ । जसका कारण संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुनुपर्ने वित्तीय हस्तान्तरण पर्याप्त मात्रामा उपलब्ध नहुँदा चालु आ.व को विकास निर्माणमा समेत नकारात्मक असर परेको छ । भने गत आ.व को भन्दा पनि वित्तीय हस्तान्तरणको मात्रा कम हुँदा थप समस्या झेल्नुपर्ने अवस्था छ । तथापि सिमित श्रोत, साधन र बजेटको बाबजुद पनि जनताको असिमित आवश्यकता परिपूर्ति गर्नका लागि शिक्षा क्षेत्रको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने, कृषि तथा पशुपंक्षी क्षेत्रमा उत्पादन वृद्धि गर्दै दिगो रोजगारी सिर्जना गर्ने, स्वास्थ्यमा नागरिकको सरल पहुँच अभिवृद्धि गर्ने, धर्म, संस्कृति र परम्पराको संरक्षण, सम्वर्द्धन र प्रवर्द्धन गर्ने, पर्यटकिय क्षेत्रको माध्यमबाट आर्थिक वृद्धि र समृद्धि हासिल गर्ने, मसला र जडीबुटी जन्य वनस्पतिको उत्पादन, प्रशोधन र बजारीकरण गर्ने, खानेपानी, सिचाँड र पूर्वाधार निर्माण गर्ने साथै सामाजिक विकासको माध्यमबाट लोककल्याणकारी समाजको स्थापना गर्ने तर्फ नीति तथा कार्यक्रम लक्षित रहेको छ ।

आगामी आर्थिक वर्षको लागि प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न आम गाँउवासी आमाबुवा, दाजुभाई तथा दिदीबहिनीहरु, राजनैतिक दल तथा सबै पेशा, व्यवसायमा आबद्ध हुनुहुने महानुभावहरुको सहयोग, समन्वय र सहकार्य रहने कुरामा विश्वस्त रहेको छु ।

नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका आधारहरू

नेपालको संविधानमा उल्लेख भएका नीति निर्देशक सिद्धान्त, मौलिक हक लगायत स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकार क्षेत्रका विषयहरु, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, राष्ट्रिय योजना आयोगले जारी गरेको स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८, पन्थ्रौ आवधिक योजना, अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४, संघीय र प्रदेश सरकारले जारी गरेका नीति, कानून तथा मापदण्डहरु, दिगो विकास लक्ष्य २०३० को मार्गचित्र, विकासका अन्तरसम्बन्धित विषयहरु, यस गाँउपालिकाले विगत गाँउसभाबाट पारित गरेका नीति तथा कार्यक्रमहरु, साथै गाँउपालिकाबाट विभिन्न चरणमा नीति कार्यक्रमको सम्बन्धमा गरिएका छलफल तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रमबाट प्राप्त सल्लाह, सुझावलाई आधार मानी यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिएको छ ।

उपस्थित महानुभावहरु

अब म आ. च. २०८०/८१ को विभिन्न विषयगत एवं क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरु प्रस्तुत गर्दछु ।

“कृषि, पर्यटन, विकास र पूर्वाधार: समृद्ध रौतामाई निर्माणको आधार”

१. सामाजिक विकास सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

क. शिक्षा

“सबै बालबालिकालाई विद्यालय पठाओ, शैक्षिक गुणस्तर सुधार वर्ष सफल पारो”

- “शिक्षकको गहना वार्षिक शैक्षणिक योजना” सञ्चालन गरी शैक्षिक गुणस्तर सुधार वर्ष, २०८० लाई अभियान वर्षको रूपमा मनाइनेछ ।
- Hub School र Club School को अवधारणालाई अवलम्बन गरिनेछ ।
- गाउँउपालिकाभित्र दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने हेतुले SEE उत्तिर्ण भएका विपन्न तथा जेहेन्दार विद्यार्थीहरुलाई उनीहरुले पाएको उत्कृष्ट अंकका आधारमा कोटा निर्धारण गरी गणित/ विज्ञान विषयमा उच्च माध्यमिक शिक्षा अध्यनका लागि छात्रवृत्ति उपलब्ध गराइनेछ ।
- विद्यालय बाहिर रहेका र विचमै विद्यालय छोड्ने बालबालिकाहरुलाई विद्यालय शिक्षा पुरा गर्न प्रोत्साहनका लागि विशेष प्याकेज सञ्चालन गरिनेछ ।
- शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि अंग्रेजी माध्यमबाट शिक्षा दिन इच्छुक सामुदायिक विद्यालयहरुलाई पूर्वाधार तथा शिक्षक दरबन्दी लगायतका कार्यमा प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयहरुमा शिक्षक विद्यार्थी अनुपातमा विषयगत दरबन्दी एवं शिक्षक मिलान तथा सरुवालाई व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्नका लागि जनप्रतिनिधि र शिक्षकका छोराछोरीलाई अनिवार्य रूपमा सामुदायिक विद्यालयमा पठाउनु पर्ने नीति लिइनेछ ।
- प्रविधिमैत्री गुणस्तरीय तथा जीवनउपयोगी शिक्षालाई प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाउनका लागि नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारसँग समन्वय, सहकारी गरिनेछ ।
- विद्यालय र शिक्षकलाई आधुनिक सूचना प्रविधि सँग जोड्न एक विद्यालय एक ल्यापटप कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- हामी सबैको इच्छाः प्रविधिमैत्री र गुणस्तरीय शिक्षा भन्ने नाराका साथ सिकाईलाई प्रोत्साहन गर्न शैक्षिक पोर्टल, वेबपेज, सफ्टवेयर संचालन गरी एक शिक्षक एक आईडी पासवर्डको माध्यमबाट प्रतिवेदन लिने नीति लिइनेछ ।

- शिक्षा क्षेत्रको द्रुत तथा दिगो रिकाइको लागि आवश्यकता अनुसार अन्य गैरसरकारी संस्था सँग साझेदारीको नीति लिइनेछ ।
- बालबालिकाको प्रतिभालाई प्रस्फुटन गरी ज्ञानमा आधारित समाज स्थापना गर्न अध्यक्ष सँग प्रतिभा कार्यक्रम अगाडी बढाइनेछ ।
- प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षामा जोड दिई विशेष कार्यक्रम तथा अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
- शिक्षकका लागि मापदण्डमा आधारित गोल्डेन हेन्डसचेक कार्यक्रम कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।
- बालबालिकाको पढाइ क्षमता अभिवृद्धि गर्न विद्यालयमा पढाइ उत्सव कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- स्मार्ट कक्षा सहितको वालविकास केन्द्र र स्मार्ट विद्यालय परियोजनाको अवधारणा कार्यान्वयनका लागि संघिय र प्रदेश सरकार सँग पहल गरिनेछ ।
- सबै विद्यालयमा विद्युतिय हाजिरीको व्यवस्था गरी सुशासन प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयका विषयमा खुल्ला सार्वजनिक सुनुवाई गरी हाल कुनै किसिमका कमिकमजोरी भएमा सुधार गरी शिक्षा क्षेत्रमा विकास र विस्तार गर्दै सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरूलाई पेशाप्रति अझै बढी जिम्मेवार बनाइनेछ ।
- शैक्षिक उत्कृष्टता हासिल गर्ने विद्यालय, शिक्षक र विद्यार्थीलाई पुरस्कृत गर्ने र शैक्षिक गुणस्तर न्यून भएका विद्यालयहरूलाई दण्डित गरिनेछ ।
- एक विद्यालय एक फूलबारी/ करेसाबारी निर्माण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- दिवा खाजा कार्यक्रमलाई अनिवार्य रूपमा स्थानीय रैथाने बालीको उत्पादन हुने गरि विद्यालयलाई किसान, कृषक समुह सहकारी सँग आवद्ध गरी दिवा खाजाको व्यवस्था गरिनेछ ।
- शैक्षिक क्यालेण्डर र विद्यालय सुधार योजना निर्माण गराई योजना मुताविक विद्यालयहरूलाई काम गराउदै विद्यालय तथा शैक्षिक सुधार गरिनेछ ।
- “विद्यालयको पहिचान र सम्मान शैक्षिक सामग्री कक्ष अभियान” अन्तर्गत विज्ञान प्रदर्शनी लगायतका अन्य कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

ख. स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

- नागरिकको पहुँच सुनिश्चित हुने गरी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र चिकित्सकीय र प्रयोगशाला सेवा तथा अनुसन्धानात्मक कार्यहरू सञ्चालन गर्न आधारभूत अस्पताल, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना तथा स्तरोन्नती गरी रोकथाम, निदान र पुनर्स्थापना सेवालाई सहज र नियमित बनाइनेछ ।

- रौतामाई गाँउपालिकाको वडा नं. १ र ६ मा वर्थिङ सेन्टरको लागि भवन निर्माण गर्न ठेका लगाई यसै आ.व भित्र निर्माण कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।
- महिला स्वयंसेविकाहरुलाई काम प्रति उत्प्रेरित गर्न अवकास हुँदा निवृत रकम उपलब्ध गराउनका लागि महिला स्वयंसेविका निवृत कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।
- स्थानीय अस्पताल/ वर्थिङ सेन्टरहरुमा प्रसुती सेवा हुन नसकी अन्य अस्पतालमा उपचारका लागि प्रेषण गरिएका गर्भवती महिलालाई अस्पताल लैजादा एम्बुलेन्स सेवा वापत लागेको रकम गाँउपालिकाले व्यहोर्ने गरी आवश्यक प्रबन्ध गरिनेछ ।
- आयुर्वेद पंचकर्म तथा योग सेवा सहित नागरिक आरोग्य केन्द्रलाई थप व्यवस्थित बनाइनेछ ।
- रौतामाई गाँउपालिकाभित्र रहेका एम्बुलेन्स सेवा संचालनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- गाँउ क्षेत्रभित्र रहेका सबै प्रकारका स्वास्थ्य संस्थाहरुको अभिलेख व्यवस्थित गरिनेछ ।
- मृगौला रोगीहरुका लागि हेमो डायलासिस गर्नका लागि जिल्ला अस्पताल, उदयपुरमा समन्वय गरी छुटको व्यवस्था गर्न प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
- रौतामाई गाँउपालिकाबाट आर्थिक, प्राविधिक तथा अस्पतालजन्य उपकरण सहायता उपलब्ध गराइएका अस्पतालहरुसँग समन्वय गरी स्थानीय विपन्न र सामाजिक सुरक्षा प्रदान गर्नुपर्ने नागरिकहरुका लागि निशुल्क स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछः।
- वर्थिङ सेन्टरको विस्तार र स्वास्थ्य क्लिनिकहरुको सेवालाई स्तरोन्नति गर्ने क्रममा प्रयोगशाला सहितको सेवा उपलब्ध गराउने कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- नागरिकलाई घरआगनमा नै स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने हेतुले विशेषज्ञ डाक्टर सहितको स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- सर्फिंशको उपचारको मोतिगडा भूल्के स्थित सैनिक क्याम्पमा उपचारको प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
- स्वास्थ्य चौकीहरुमा ल्याव सेवा सञ्चालनका लागि विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाँउपालिकामा निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको १५ शैयाको अस्पतालको निर्माण कार्यलाई तिव्रता दिइनेछ ।
- डिप्रेसन तथा आत्महत्या लाई न्यूनीकरण गर्न पालिकाबाट नियमित रूपमा मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने ।
- नसर्ने रोगको रोकथाम तथा न्यूनिकरणका लागि खानपान लगायत विषयमा सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- शारीरिक र मानसिक रूपमा असक्षम भएका बालबालिकाहरुलाई आयमुलक सिप्युक्त कार्यक्रमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य चौकी अन्तर्गत चलाइएका गाँउघर क्लिनिक कार्यक्रमको माध्यमबाट ज्येष्ठ नागरिकको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

- नेपाल सरकारले अवलम्बन गरेको बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- सुनौला हजार दिनका आमाहरु र शिशुलाई पोषणका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- पोषण सम्बन्धील कार्यक्रम विस्तार गरी महिला किशोरी तथा बालबालिकाको पोषण अवस्थामा सुधार ल्याइ शारीरिक, मानसिक एंवं बौद्धिक मानव पुँजीको विकास गरिनेछ ।

ग. संस्कृति सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

- परम्परागत रूपमा रहेका मौलिक चाडपर्व एंवं धर्म तथा संस्कृतिको अध्ययन, अनुसन्धान, संरक्षण, सम्बर्द्धन एंवं पुस्तान्तरण गरी जीवन्तता दिइनेछ ।
- गाउँउपालिका क्षेत्रमा रहेका ऐतिहासिक, धार्मिक, पुरातात्त्विक महत्वका मठ, मन्दिर, बहाल, पोखरी, आदिको अभिलेख राखी संरक्षणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- गाउँउपालिका भित्र आयोजना हुने महोत्सवहरूमा विविध जातीय भेषभुषा, कला साहित्य, संगीत लगायतको झाँकी सहित प्रदर्शन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- निजी क्षेत्र, व्यवसायी र स्थानीय समुदायसँग सहकार्य गरी गाउँ क्षेत्रहरूमा होमस्टे संचालन गर्ने प्रोत्साहित गरिनेछ । होमस्टेमा संलग्न जनशक्तिलाई आवश्यक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँउपालिका भित्र रहेका ऐतिहासिक एंवं पुरातात्त्विक मठ मन्दिर, पाटी पौवा, सत्तल, कुवा, पधेरा, दुंगेधारा आदिको संरक्षण, सम्बर्द्धन र मर्मत सम्भार गरिनेछ ।
- रौतामाई भित्रका सम्पदाहरु रौतापोखरी, सुकेपोखरी, डहरपोखरी, साकेलाथान, देवीथान, शिशाखानी महादेव थान गुफा, तिनधारे, सातकन्या, शिव मन्दिर, गुम्बा, चर्च आदिको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकासमा जोड दिइनेछ ।

घ. युवा तथा खेलकुद सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

- खेलकुदको विकास गर्न विभिन्न खेलहरूका लागि खेलकुद मैदान लगायतका खेल पूर्वाधार निर्माण, मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नती गरिनेछ ।
- अन्तरराष्ट्रीय खेलकुद प्रतियोगा सञ्चालन गर्न “गाउँउपालिका अध्यक्ष कप” लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- विभिन्न किसिमका दुर्घटनामा परेका युवाहरूलाई निरोधात्मक, प्रवर्द्धनात्मक र उपचारात्मक कार्यक्रमहरु मार्फत दुर्घटन मुक्त गराई समाजमा पुनर्स्थापनाको प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
- “श्रमको सम्मान रौतामाई गाउँउपालिकाको अभियान” सञ्चालन गरी युवा बेरोजगारी न्यूनिकरणका लागि सरकारी, गैरसरकारी, सहकारी तथा निजी क्षेत्रको समन्वय र सहकार्यमा सिप तथा उद्यमशील क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

- विधालयमा जीवनोपयोगी सिप सिकाउन प्रत्येक शुक्रबार तालिम प्राप्त युवाहरुलाई परिचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- विपन्न, गरिब र सुकूम्वासी परिवारका युवाहरुलाई इलेक्ट्रोनिकस सामग्री मर्मत, प्लम्बिङ तथा इलेक्ट्रिसियन, ब्युटि पार्लर, होटल म्यानेजमेन्ट, व्यवसायिक पशु पालन तथा तरकारी खेती जस्ता तालिमहरु प्रदान गरी गरीबी न्यूनिकरण र जिविकोपार्जनमा सहजीकरण गरिनेछ ।
- ड. लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

“लैङ्गिक समानतामुलक गाउँपालिका हाम्रो अभियान, बालमैत्री समाजको स्थापना र जेष्ठ नागरिकलाई सम्मान”

- सुत्केरी महिला र नवजात शिशुलाई पोषणमा सहयोग पुर्याउन तथा सचेतना जगाउन उपाध्यक्ष सँग सुत्केरी कोशेली कार्यक्रम लाई व्यवस्थित गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- उद्घम व्यवसाय गरिरहेका महिलाहरुलाई सफल व्यवसायी बनाउनका लागि पातिकावाट थप प्रोत्साहन तथा अनुदानका कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- लैङ्गिक तथा सबै किसिमका रूप तथा स्वरूपका विभेद, शोषण र उत्पिडनको अन्त्य गर्दै सामाजिक न्याय र समानता कायम गर्नका लागि सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- हाल कार्यान्वयनमा रहेको पालिका तथा वडास्तरीय समितिहरु महिला, आदिवासी जनजाती, युवा, बालबालिका, अपांग, दलित, ज्येष्ठ नागरिक, पिछडिएको क्षेत्र हरुको पुनर्गठन गरि समावेशी नीतिका आधारमा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- विपन्न परिवारका सुनौलो हजार दिने आमा, शिशु तथा किशोरीहरुलाई सुपोषित बनाउनका लागि सहकारी तथा आमा समूहलाई अनुदान दिने कार्यक्रमलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिईनेछ ।
- महिला, बालबालिका, अल्पसंख्यक, भूमिहिन, अति गरिब, आदिवासी जनजाति र सामाजिक बहिस्करणमा परेका वर्गको लागि उत्थानशील कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- ऐतिहासिक कालदेखि दलित समुदायले, जीवन निर्वाहको रूपमा अपनाइ आएका परम्परागत पेशालाई व्यवसायिक उद्घमको रूपमा विकास गर्न सहयोग गरिनेछ ।
- ज्येष्ठ नागरिक परिचयपत्र वडास्तरबाट नै उपलब्ध गराउन घुम्ती सेवा सञ्चालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका तथा वडास्तरीय बाल क्लब संजाललाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका बालमैत्री घोषणा हुन बाँकी थप २ वटा वडाहरुलाई आ. व. २०८०/८१ भित्र र अन्य वडाहरुलाई क्रमशः बालमैत्री वडा घोषणा गरिनेछ । यसका साथै बालमैत्री घोषणा भईसकेका वडाहरुलाई दिगोपनाका लागि कार्यक्रम राखिनेछ ।

- अपांगता भएका व्यक्तिहरुको पुनर्स्थापना र अपांगता हुनबाट रोकथामका लागि यसै आ.व. देखी विशेष कार्यक्रमको प्याकेज ल्याईनेछ । सार्वजनिक सेवा प्रदायक निकायलाई अपांगमैत्री बनाउन पहल गरिनेछ ।
  - जेष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप, अनुभव र विज्ञतालाई गाउँपालिकाको विकास कार्यमा पूँजीकृत गर्दै उनीहरुको सम्मानित मर्यादापूर्वक जीवनयापन गर्ने वातावरण मिलाउन गाउँस्तरीय जेष्ठ नागरिक समाज गठन गर्नुका साथै जेष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्र स्थापनाकालागि सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरुसँग समन्वय गरी आवश्यक कार्य गरिनेछ ।
  - अपांगता भएका व्यक्तिहरुको पुनर्स्थापना र अपांगता हुनबाट रोकथामका लागि यसै आ.व. देखी विशेष कार्यक्रमको प्याकेज ल्याईनेछ । सार्वजनिक सेवा प्रदायक निकायलाई अपांगमैत्री बनाउन पहल गरिनेछ ।
  - सन २०२५ सम्ममा कोशी प्रदेशलाई नै बाल विवाह मुक्त गर्ने अभियान सफल बनाउन रौतामाई गाउँपालिकाले तयार गरेको बाल विवाह अन्त्य सम्बन्धि नीति प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
  - आन्दोलन, जनयुद्धका घाइते, वेपता, शाहिद परिवारको खोजि गरी उनीहरु र उनीहरुको परिवारलाई सम्मान, सुरक्षा, स्वास्थ्य उपचार, शिक्षा, सीपविकास तथा रोजगारीमा प्राथमिकता दिइनेछ ।
  - रौतामाई गाउँपालिकाका विभिन्न विद्यालयहरुमा बाल संजाल, किशोरी समूह, आमा समूह, टोलविकास संस्था लगायतका संजालहरुलाई परिचालन गरि कुरीति, कुसंस्कार, गलत परम्परा विरुद्ध समुदायलाई सचेतिकरण गर्ने लक्ष्य लिईएको छ ।
- च. खानेपानी तथा सरसफाई
- किलन रौतामाई ग्रिन रौतामाईको अवधारण अनुरूप सडक किनारा र सार्वजनिक स्थानहरुलाई हरियाली र सुन्दर तथा सफा राख्ने कार्य गरिनेछ ।
  - सबै गाउँ, टोल बस्ती, सरकारी कार्यालयहरु र प्रत्येक घरघरमा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्न पहल गरिनेछ ।
  - खानेपानीको समस्या रहेका र अधुरो योजना रहेका बडाहरुमा समस्या समाधानका लागि आवश्यक कदम चालिनेछ । साथै भैरहेका योजनाहरुको सरसफाइ तथा स्तरोन्नतीमा जोड दिइनेछ ।
  - खानेपानीका मुहान तथा जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिनेछ ।
  - गाउँपालिका भित्र सञ्चालित क्रमागत खानेपानीका योजनाहरुलाई यथाशीघ्र सम्पन्न गर्दै लगिनेछ ।

छ. जनसंख्या व्यवस्थापन

- यस गाउँपालिकामा उपलब्ध स्रोत, साधनको आधारमा विद्यमान जनसंख्यावीच तादम्यता कायम गरिदै लगिनेछ ।
- जनसंख्याको आकार, बनोट, वितरण, संरक्षण र परिचालन सम्बन्धी योजना, संगठन, निर्देशन र नियन्त्रणमा व्यवस्थापकीय कार्य गरिदै लगिनेछ ।
- जनसंख्या वृद्धि वाञ्छित सीमाभित्र राखे र बसाइँसराईलाई व्यवस्थित बनाइनेछ ।
- मानवीय विकासको माध्यमबाट मावन पूँजी निर्माण गरिदै लगिनेछ ।

२. आर्थिक विकास सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

क. उद्योग तथा वाणिज्य सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

- यस गाउँपालिकाको वडा नं. ५ मा निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको औद्योगिक ग्रामको निर्माण कार्यलाई तिव्रता दिई निजी क्षेत्रलाई भिन्न्याउनका लागि पहल गरिनेछ ।
- “विदेशमा सिकेको ज्ञानः रौतामाईको विकासमा योगदान” कार्यक्रम सञ्चालन गरि विदेशवाट फर्केका युवाहरुलाई यस पालिकामा सूचीकृत गरी व्यवसाय सञ्चालनका लागि प्रोत्साहन प्याकेज कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- कोशेली घर सञ्चालनमा ल्याई रौतामाईको उत्पादन तथा ब्रान्डलाई बजारीकरण गरिनेछ ।
- स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित घरेलु तथा साना उद्योग व्यवसायवलाई विशेष प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- वितिय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गरी वैदेशिक रोजगारबाट प्राप्त रेमिटेन्सलाई व्यावसायिक तथा उत्पादनमुलक क्षेत्रमा लगानी गर्ने वातावरण निर्माण गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।

ख. पर्यटन सम्बन्धी नीति

“रौतामाईको भावना: पर्यटक हाम्रो पाहुना”

- प्राकृतिक रूपले मनोरम र सांस्कृतिक रूपले विशिष्ट महत्व बोकेको रौतामाई क्षेत्रलाई सौन्दर्यकरण गर्ने, पथमार्गको विकास गर्ने र थप सुव्यवस्थित बनाई पर्यटकीय हबको रूपमा विकास गर्न संघ तथा प्रदेश सरकार सँग समन्वय गरिनेछ । यस क्षेत्रको पर्यटन विकासका लागि प्रचार प्रसार, साहित्यिक तथा सांस्कृतिक लगायतका पर्यटन महोत्सव कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

- मुख्य स्थान चोक र गाउँपालिका प्रवेशद्वारहरूमा पर्यटकीय क्षेत्रको परिचय सहित पर्यटक आकर्षण गर्न डिजिडल डिस्प्ले / बोर्ड राखिनेछ ।
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटन प्रबर्धन गर्न लागि साहसिक रक क्लाइम्बिङ, बन्जि जम्प, याफिटड र प्याराग्लाइडिङ जस्ता साहसिक खेलकुदको सम्भाव्यता अध्ययन गरी सार्वजनिक निजी साझेदारीमा आयोजना सञ्चालनका लागि साझेदारको खोजी गरिनेछ ।
- बडा नं. २ स्थित रसुवा खोलामा बाँध बाधि कृत्रिम ताल निर्माण गर्ने, सो क्षेत्रमा Boating को प्रबन्ध मिलाउने, बन्जिजम्पको लागि पूर्वाधार तयार गर्ने साथै गाँउपालिकाको विभिन्न क्षेत्रहरूमा केवलकारको सम्भाव्यता अध्ययन गरी सार्वजनिक निजी साझेदारीमा लगानी भिन्न्याउनका लागि प्रयत्न गरिनेछ ।
- यस क्षेत्रमा प्राकृतिक एवं धार्मिक रूपमा महत्व बोकेको स्थलहरूलाई व्यवस्थित बनाउन तथा सम्भावना बोकेका क्षेत्रहरूको खोजी गरी पर्यटन गुरुयोजना बनाइ पर्यटन प्रवर्द्धनको क्षेत्रमा विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।
- प्रकृति र संस्कृतिको संयोजनबाट स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकलाई आकर्षित गरिनेछ ।
- पर्यटनको नयाँ गन्तव्य क्षेत्रको खोजी तथा विकासका लागि सार्वजनिक र निजी क्षेत्रको लागत साझेदारीमा प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- पर्यटकको लागि उचित बसेवास र स्थानिय परिकारको खानपानका लागि निजी क्षेत्र, व्यवसायी र स्थानीय समुदायसँग सहकार्य गरी गाँउ क्षेत्रहरूमा रहेका होमस्टेहरूलाई व्यवस्थित बनाइनेछ भने बडा नं. १, ६ र ८ मा होमस्टे सञ्चालनका लागि प्रोत्साहित गरिनेछ । होमस्टेमा संलग्न जनशक्तिलाई आवश्यक तालिमको ब्यबस्था गरिनेछ ।
- अन्तर गाउँपालिका सम्बन्ध प्रवर्द्धन गर्दै अन्य स्थानीय तहहरुका असल अभ्यासलाई अनुसरण गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न थप राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय नगरपालिका तथा गाँउपालिकाहरूसँग भगिनी सम्बन्ध विस्तार गरिनेछ ।

ग. कृषि तथा पशुपक्षी सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

“अगानिक उत्पादन र खानपान: रौतामाईको पहिचान”

- कृषि वस्तुको प्रमाणीकरण र रौतामाई ब्रान्डीज्ञ गरी बजारीकरणमा जोड दिइनेछ ।
- स्वदेशी बस्तुको उपभोग गरौं आन्तरिक उत्पादनलाई प्रोत्साहन गरौं अभियानलाई आत्मसात गरिनेछ ।
- “रैथाने बालीमा गर्व गरौं, स्वस्थ्य जीवनयापन तर्फ अघि बढौं” भन्ने नारा सहित तिते र मिठे फापर सहित बिघालय र कार्यालय खाजा घरमा दिवा खाजामा अन्य रैथाने बालीको पनि उपभोग बढाई उत्पादनमा टेवा पुर्याइनेछ ।

- गुणस्तरीय विउमा आत्मनिर्भरताका लागि किसानलाई आवश्यक तालिम लगायत विशेष कार्यक्रमको व्यवस्था गरिने छ ।
- "हामो उत्पादन हामो स्वाभिमान" भन्ने नारा सहित स्थानिय कृषक हरुको उत्पादित बस्तुको खपतमा जोड दिईनेछ ।
- बाझो जग्गामा खेति गर्न इच्छुक किसानलाई नगेदेवाली खेति गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- आधुनिक खेति प्रविधि विकासका लागि माटो स्वास्थ्य अभियान, गुणस्तरीय मल उत्पादन तालिम तथा अन्य कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- स्थानिय उत्पादनहरु जस्तै अकबरे खुसानी, रांगे खुसानी, वेसार, दाल, अदुवा आदिलाई स्थानीय तहमा प्याकेजिंग गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- कृषि तथा पशु बिमा बारे सचेतना कार्यक्रम संचालन गरि कृषकहरुको उत्पादनको सुनिस्चितामा जोड दिने अभियानलाई आत्मसात गरिनेछ ।
- कृषि क्षेत्रमा थप आधुनिकीकरण, यान्त्रिकरण र विशिष्टिकरण गरी उत्पादन बढ़ावाए जोड दिईनेछ ।
- कृषि प्राविधिक तथा कृषि सामग्री आदिको पहुँच सम्बन्धित किसानसम्म पुयाउनुका साथै किसान र उपभोक्ताहरुको बीचका विचालियाहरुलाई विस्थापित गरी किसानले उत्पादन गरेका उत्पादित बस्तुहरु सिधै बजारसम्म पुर्याउनेतर्फ कृषि सहकारी संस्था निर्माण र व्यवस्थापन गर्ने योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- किसानलाई प्रविधि सँग जोडन Agri- Online Portal लाई थप व्यवस्थित बनाइनेछ ।
- एक गाउँ एक उत्पादन कार्यक्रमलाई बढुवा गरिदै लगिने छ ।
- बिना धितो कृषकलाई सहलियत कृषि ऋण उपलब्ध गराउन बैक संग आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
- उत्कृष्ट कृषकलाई पुरस्कृत गरि कृषिमा हौसला जगाउन अध्यक्ष-उपाध्यक्ष उत्कृष्ट कृषक सम्मान कार्यक्रमको लागि आवश्यक बजेट बिनियोजन गरिने छ ।
- वडा स्तरमा कृषि र पशुसेवा प्राविधिकको पहुचलाई थप व्यवस्थित बनाइनेछ ।
- व्यावसायिक कृषकहरुलाई कृषि मिटर व्यवस्थापनको लागि अवस्यक पहल गरिनेछ ।
- अकबरे (राङ्गे) खुसानी खेति प्रवद्धन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- रासायनिक मलको माग अनुसारको आपूर्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
- वर्णशंकर जातको हिउदे मकै विस्तार गरि उत्पादन बढ़ावा दिए गर्न आवश्यक कार्यक्रम अघि बढाईनेछ ।

- विभिन्न संघ संस्थाको साझेदारीमा कृषि क्षेत्रको विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
- "रौताको मह स्वास्थ्य र धन" नारा सहित मौरी पालन तथा मह उत्पादनको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- औपधी र पोषणले भरिपूर्ण कुरिलो खेति प्रवर्धनमा जोड पुर्याइनेछ ।
- Low Volume high Value का कृषि उपजहरूको उत्पादनमा प्रोत्साहनका कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- गुणस्तरीय च्याउको आर्थिक र शारीरिक महत्वलाई ध्यानमा राखेर च्याउ प्रवर्द्धन तालिम र उत्पादनमा जोड दिने कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- बडा नं ७ मा दुग्धको पकेट विकास कार्यक्रम सुरुवात भईरहेको हुँदा सो कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित बनाउनका लागि आवश्यक प्रवन्ध गरिनेछ ।
- रौता पोखरी क्षेत्रमा कृषि पर्यटनलाई थप प्रवाभकारी बनाउनका लागि पशुपन्धी पालनको विषेश कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- रेविज रोग नियन्त्रणको लागि थप प्रवाभकारी कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
- पशु सेवा क्षेत्रमा युवा स्वरोजगार सम्बन्धी विषेश कार्यक्रमको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- अध्यक्ष कृषि परियोजनाको सुरुवात गरि कृषकको समस्यामा अध्यक्ष आफैले स्थलगत निरिक्षण गरी सम्बोधन गरिनेछ ।
- गाई र भैंसी प्रवर्द्धन कार्यक्रमको थप क्षेत्र विस्तार गरिनेछ ।
- स्थानीय जातको कुखुरा तथा कालिज पालन कार्यक्रमको लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- भेडापालन तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रमको सुरुवात गरिनेछ ।
- पशु नक्ष सुधार कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- बडा नं. ३ र ५ मा लोपोन्मुख तथा पिछडिएको माझी जातीको माछा मार्ने तथा डुङ्गा चलाउने पेशालाई व्यवस्थित गर्न विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

घ. सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्र सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

गाउँउगाउँमा सहकारी उत्पादन र स्वरोजगारमा प्रभावकारी

- वित्तिय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै सहकारीलाई रोजगारी र उद्यम सँग जोडने कार्य गरिनेछ ।
- बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारीको जोखिम व्यबस्थापनका लागि अनुगमन संयन्त्र गठन गरी परिचालन गरिनेछ ।
- उत्पादनमूलक सहकारीहरूको स्थापना गरिएमा विंउपूजी लगानीको रूपमा सहयोग उपलब्ध गराइने र वार्षिक उत्पादनका अनुदान दिने नीति लिइने छ ।

- गाउँपालिका भित्र स्थापना हुने कृपि समूह निजी फर्म र सहकारीहरुको दर्ता तथा कार्य क्षेत्र अनुमति जस्ता विषयहरूलाई व्यवस्थित ढंगले अघि बढाइनेछ ।
- सानो सानो पूँजी संकलन गरी उत्पादशिल क्षेत्रमा परिचालन गर्न र स्वरोजगारीका अवसर श्रृङ्जना गरी गरिबी न्यूनिकरण गर्ने योजनालाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र नेपाल राष्ट्र बैंकद्वारा इजाजत प्राप्त क वर्गको प्रभु बैंक र नेपाल इन्डेस्ट्रियल मेधा बैंकको सेवालाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ । नागरिकको सुविधालाई दृष्टिगत गर्दै बडा बडामा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्य गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र सञ्चालित बैंक तथा वित्तिय क्षेत्रलाई सामाजिक उतरदायित्व बहन गराई सो लाई यस क्षेत्रको विकासमा उपयोग गरिनेछ ।
- वित्तिय साक्षरता कक्षा सञ्चालन गरि व्यवसायिक बनाउन प्रयत्न गरिनेछ ।

३. न्याय, कानून तथा मानव अधिकार प्रवर्द्धन सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

१. न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र भित्रका विवादहरुको शीघ्र निरूपण गरी प्रभावकारी न्याय सम्पादन गर्ने आवश्यक नीति तथा कानूनहरूको प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
२. न्यायिक समितिका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुको ज्ञान, सिप तथा क्षमता अभिवृद्धिका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३. सभाबाट हालसम्म निर्माण भएका ऐन कानूनहरूलाई संग्रहित गरी स्थानीय कानून संग्रह प्रकाशन गरिनेछ ।
४. नागरिकका संविधान प्रदत मौलिक हक तथा मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण, सम्बद्धन र प्रवर्द्धनका लागि सक्रिय भूमिका निर्वाह गरिनेछ ।

४. सुशासन, सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकास सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

- “चुस्त, व्यवसायिक र प्रविधिमैत्री प्रशासन: रौतामाई गाउँपालिकाको विकास समृद्धी र सुशासन”
- कर्मचारीबाट वाञ्छित लक्ष्य हासिल गर्न नितिजामा आधारित कार्य सम्पादन एवं प्रोत्साहन प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।
  - रौतामाई गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सार्वजनिक सेवामा सूचना तथा संचार प्रविधिको उच्चतम उपयोग गरी विद्युतीय सुशासन प्रबन्धन गरिनेछ ।
  - आर्थिक तथा प्रशासनिक अनुशासन कायम गर्ने सम्बन्धमा बाँकी बक्यौता, पेशकी, बेरुजु लगत विवरण अद्यावधिक गरी कडाईका साथ असुल उपर एवम् फछ्योट गर्ने कार्य अगाडी बढाइनेछ ।
  - जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुको सीप तथा क्षमता अभिवृद्धिको लागि आवश्यक तालिम, गोष्ठी तथा अध्ययन अवलोकन भ्रमण कार्यक्रमलाई परिणाममुखी बनाइनेछ ।

- गाउँपालिका बाट प्रवाह हुने सम्पूर्ण सेवा र विकास निर्माणमा हुनसक्ने भ्रष्टाचार, अपारदर्शिता तथा ढिलासुस्तीमा शुन्य सहनशीलताको नीति अछितयार गरिनेछ । सो कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन प्रत्येक वडा कार्यालयहरू र सार्वजनिक स्थानहरूमा गाउँपालिकाको तर्फबाट सुझाव पेटिकाहरू राखिने छ ।
- गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाप्रवाहको सम्बन्धमा सेवाग्राहीको गुनासो तथा उजुरीको यथाशिष्ठ सम्बोधन गरिनेछ ।
- सार्वजनिक सेवाप्रवाहलाई स्वच्छ, निष्पक्ष, पारदर्शी र जनउत्तरदायी बनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण जस्ता क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ ।
- देशभित्रका विभिन्न स्थानीय तहहरूसँग भगिनि सम्बन्ध कायम गरी नविन प्रविधि, सोच, विकासका नविनतम मोडल तथा असल अभ्यासहरूको आदानप्रदान गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको परिवेश अनुकूलको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण (O & M) तयार गरी लागू गरिनेछ ।
- गाउँपालिका बाट प्रवाह हुने योजना, लेखा, नक्सा, राजश्व लगायत सबै सेवाहरूमा सफटवेयर निर्माण गरी कागज विहीन प्रणाली बनाउन विद्युतीय प्रणालीलाई जोड दिईने छ ।
- गाउँपालिका भित्रका सार्वजनिक तथा सरकारी जग्गाहरूको मिहिन ढंगले खोज तथा अध्ययन गरी अभिलेख राखी त्यस्ता जग्गाहरूको संरक्षण गरिनेछ ।
- सार्वजनिक खर्चलाई वैज्ञानिक अनुमान योग्य र नतिजामुखि तुल्याउन मध्यकालिन खर्च संरचना (MTEF) पद्धति प्रयोगमा ल्याइने छ ।
- व्यक्तिगत घटनादर्ता सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरि घटना दर्ता कार्यलाई व्यवस्थित बनाइनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्तालाई बैकं सँग समन्वय गरी वडा बाट नै वितरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- टोल विकास संस्थासँगको भेटघाट र जनताको कुरासुन्नेरसुनाउने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

५. बातावारण तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

क. वन

- यस गाउँपालिकाको मुख्य कृषि तथा जडीबुटी उत्पादन तेजपात रहेकोले जनताले सजिलै सँग खरिद तथा विक्री गर्न सहज हुने गरी निजी वन दर्ता प्रक्रियाका लागि गाउँपालिकाले आर्थिक तथा निःशुल्क प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
- तेजपात ब्लक स्थापना गरी त्यसमा आवश्यक पर्ने उपकरणको प्रबन्ध गरिनेछ ।
- वनपैदावरको वैज्ञानिक व्यवस्थापन गरी यसमा आधारित नयाँ उद्योगको सञ्चालनमा जोड दिईनेछ ।

- एक घर एक वनको नीति अवलम्बन गरिनेछ । जसमा तेजपात, धसिङ्गरे लगायत मसला तथा जडिबुटीजन्य विरुद्ध रोप्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- वन व्यवस्थापनलाई वैज्ञानिक बनाउनका लागि सरकारी, निजी, धार्मिक, कबुलियत तथा सामुदायिक वनलाई व्यवस्थित गरिदै लगिनेछ ।
- वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनमा जोड दिइने र कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिले जन्मदिनमा अनिवार्य रूपमा वृक्षारोपण गर्नुपर्ने नीति लिइनेछ ।
- रौतापोखरी क्षेत्रको खाली जमिनमा हराभरा बनाउन र पर्यावरणीय सन्तुलन कायम गर्न थप विभिन्न प्रजातीको वृक्षारोपण गरी हेरालुको माध्यमबाट संरक्षण गरिनेछ ।
- वन डढेलो लगायत वन विनास रोकनका लागि टोल विकास संस्थाको संलग्नतामा Rapid Task Force स्थापना गरी डढेलो नियन्त्रण परिचालन गर्नुका साथै सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- बादरलाई बस्तिमा आउन नदिन जंगलमा फलफुल, वर पिपल लगायत विभिन्न प्रजातिका वनस्पति लगाउने कार्यलाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।

ख. वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापन

- जलवायु परिवर्तन न्यूनिकरण तथा अनुकूलनका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै जैविक विविधताको संरक्षण गरिनेछ ।
- जलवायु परिवर्तनको असरप्रति गाँउबासीलाई सचेत गराउँदै हरियालीपनको विकास गर्ने र जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल प्रभावलाई अनुकूलन गर्न गाँउपालिकाको क्षमता बढाउदै लगिनेछ ।
- पूर्वाधार आयोजनाहरूको कार्यान्वयन गर्दा त्यस्ता आयोजनाहरूले वातावरणमा पार्ने असर न्यूनिकरणको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (IEE) र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) अध्ययन गरिनेछ ।
- यस गाँउपालिका क्षेत्रभित्र भएका कुवा, पोखरी, नदी, झरना ताल वा अन्य स-साना पानीका मुहानहरूको संरक्षण गरिनेछ ।
- रौतामाई गाँउपालिकाको विपद जोखिम नक्सांकन (Hazard Mapping) गरिनेछ ।
- गाँउपालिका तथा वडामा रहेका विपद व्यवस्थापन समितिलाई क्रियाशिल बनाइनेछ । विपदमा खटिने जनशक्तिलाई प्रशिक्षणको प्रबन्ध गरिनेछ ।
- विपदको पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पुनःस्थापना कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति लगायत सरोकारवाला निकाय सँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।

- दमकल सेवालाई प्रभावकारी बनाइनेछ । दमकल जान नसक्ने स्थानमा फायर बल लगायतको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
  - विपद पूर्वतयारीका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रम, कृतिम घटना अभ्यास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
  - बाढी, पहिरो, भूकम्प, आगलागी जस्ता प्राकृतिक तथा मानवीय सिर्जित विपद्का घटनावाट हुने जोखिम न्युनीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । साथै विपदजन्य घटनावाट पीडित घरपरिवारलाई आवश्यक राहत तथा पुनर्स्थापनाका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
  - विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गरी सो अनुसार विपद पुर्व तयारी, विपद न्यूनीकरण, प्रतिकार्य र पुनर्स्थापनाको कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
  - विपद जोखिम व्यवस्थापन कोषमा रकम अभिवृद्धि गर्दै प्रभावकारी श्रोत परिचालन गरिनेछ ।
- ग. फोहरमैला तथा ढल व्यवस्थापन
- मुर्कुची लगायत सहरीकरण उन्मुख ठाँउहरुमा फोहरमैला तथा ढल व्यवस्थापनका लागि दिर्घिकालसम्मलाई मध्येनजर गर्दै सोका लागि सर्वेक्षण गरी उपयुक्त ठाँउको खोजि गरिनेछ र फोहरमैलालाई व्यवस्थापन गरिदै लगिने छ ।
  - घरबाट उत्पादित फोहरलाई कुहिने र नकुहिने छुट्याउने र कुहिने फोहरमैलालाई प्राङ्गणारिक मल बनाई स्रोतमै व्यवस्थापन गर्न सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ र नकुहिने प्लाइकजन्य फोहरलाई संकलन गरी पुनप्रयोग गर्नका लागि पहल गरिनेछ ।
  - यस रैतामाई गाँउपालिकाको घनावस्ती भएका मुर्कुची, भुद्वार, सल्ले र कुर्लेमातार, माझखर्क, पोखरीवजार लगायत स्थानमा फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि ल्याण्डफिल्ड साईडको खोजी गरिनेछ । साथै फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि पालिकाबाट ट्याक्टरको व्यवस्था गरिनेछ ।
  - टोल विकास संस्था र सामाजिक संघ संस्थाहरूसँग फोहोर संकलन तथा व्यवस्थापन कार्यमा सहकार्यको नीति लिइनेछ ।
  - अस्पताल जन्य फोहोरलाई व्यवस्थित तुल्याउन सम्बन्धित निकायहरूलाई पूर्ण रूपमा जिम्मेवार बनाइनेछ । जथाभावी फोहोर फाल्ने र फोहोर गर्ने व्यक्तिलाई जरिवाना तथा अन्य दण्ड सजाय गर्ने नीति लिइनेछ ।
  - प्लाइक जन्य फोहोर नियन्त्रण तथा न्यूनिकरण गर्न प्लाइक झोलाहरूको प्रयोगलाई निरुत्साहित गरिने छ ।

६. पूर्वाधार विकास सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

क. स्थानीय सडक, पुल तथा झोलुङ्गे पुल

- रौतामाई गाँउपालिकाको केन्द्र सम्म हिउँद-वर्षा बाहै महिना आवागमन हुन सक्ने गरी सडकको स्तरोन्नती गरिनेछ । साथै संघीय सरकार, प्रदेश सरकार सँग कालोपत्रे गर्नका लागि पहल गरिनेछ ।
- पुवारेभञ्ज्याङ-पाँचु-धमिनि हुँदै पालिका जोड्ने सडक ग्रामेल तथा स्तरोन्नती गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिई ठेका मार्फत प्रक्रिया अगाडी बढाइनेछ ।
- चालु आ.व मा हाँडिखोला पक्की पुल निर्माण कार्य आ.व २०८०/०८१ मा निर्माण प्रक्रिया प्रारम्भ गरिनेछ ।
- खकिड खोला, खारी खोला र रसुवा पावु फेदी खोलामा पक्की पुल निर्माणका लागि विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार गरी संघीय सरकार सँग पहल गरी निर्माण कार्य अगाडी बढाइनेछ ।
- खरको छानो विस्थापन कार्यक्रमलाई यस आ.व. मा पनि निरन्तरता दिइनेछ ।
- आवधिक योजना, आवास योजना, र वस्ति विकास योजना तर्जुमा गरी क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
- ठूला पूर्वाधारहरूको निर्माण कार्यका लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र साझेदारहरूसँगको सहकार्यलाई जोड दिइनेछ ।
- सडक संरक्षण, भू-क्षय नियन्त्रण र वातावरण संरक्षणका लागि हरित सडक कार्यक्रम अगाडी बढाइनेछ ।
- यस गाँउपालिकामा निर्माणाधिन सडक पूरा गर्ने, खोलिएका सडकहरूको स्तरोन्नती गर्ने कार्य गरिनेछ ।
- लामो अनि एक भन्दाबढी वडा जोड्ने सडकहरू यस गाँउपालिकाको गौरवको आयोजनाहरूमा समावेश गरी क्रमागत विकास गरिनेछ ।
- यसै क्रममा सडकलाई वडा कार्यालयबाट केन्द्र जोडिएको सडक, पर्यटन पूर्वाधार सडक/ नदी करिडोरमा निर्माण गरिने सडक, ग्रामिण सडक र टोलवस्ती सडक गरी चार भागमा वर्गीकरण गर्दै आवश्यक योजना तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- सडक सरसफाई कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउँदै सडक सरसफाई कर्ता जनशक्ति व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- विगत देखिका निर्माणाधिन तथा अधुरा योजनाहरूलाई सम्पन्न गर्न क्रमागत रूपमा बजेट विनियोजन गरिनेछ ।

- › सडक बाटो स्तरोन्नती, नयाँ निर्माण र मर्मत गर्नका लागि गाउँपालिकाको व्याक लोडरलाई तेल व्यवस्थापन गरी प्रयोग गरिनेछ ।

ख. सिंचाइ

- › स्थानीय जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र जलश्रोतको वहु उपयोगिता विकास गरिनेछ ।
- › सिंचाइ सुविधा नभएका वा आंशिक सिंचित क्षेत्रका लागि आवश्यकताको आधारमा दिर्घकालिन कुलो निर्माण तथा मर्मत गरिनेछ ।
- › सञ्चालित सिंचाइ आयोजनाहरूको मर्मत तथा स्तरोन्नती गरी बाहे महिना सिंचाइ सुविधा पुर्याउने नीति लिइनेछ ।
- › साना सिंचाइ कार्यक्रम अन्तर्गत रसुवा दोभान तल्लो मान्के राक्सेढाड सिंचाइ वडा नं. २, बातिमा डुडे सिंचाइ योजना वडा नं. ५, रक्कुली तल्लो रुवाला कुलो मर्मत योजना वडा नं. ६, कुनाइ पोखरी कन्ले कुर्ला पोखरी सिंचाइ योजना वडा नं. ५ लाई यसै आ.व मा निर्माण कार्य सञ्चालन गरी सम्पन्न गरिनेछ । साथै अन्य सम्भावित नयाँ सिंचाइ आयोजनाहरू निर्माण गरी थप जग्गामा सिंचाइ सुविधा पुर्याइ कृषि उत्पादनमा वृद्धि गर्दै लगिनेछ ।

ग. भवन तथा शहरी विकास

- › पालिका रहेको केन्द्रमा दिर्घकालिन शहरी विकासको गुरुयोजना तयार गरी भवन, आवास, बजार, खेलमैदान जस्ता पूर्वाधारको विकास गरिनेछ ।
- › पालिको प्रमुख प्रशासकीय भवनमा आवश्यक व्यवस्थापन गरी यसै वषदिखी एकीकृत प्रशासनिक सेवा प्रदान गरिनेछ ।
- › यस गाउँपालिकाको वडा नं. ६ स्थित रौतामा रहेको अतिथि गृहलाई निश्चित प्रक्रिया पुर्याई भाडामा दिइनेछ ।
- › राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति तथा भवन निर्माण आचारसंहिता अनुसार आवास निर्माण गरी व्यवस्थित गाउँ निर्माण गरिनेछ । स्वच्छ वातावरणलाई ध्यानमा राख्दै भवन निर्माणको नक्सापास गर्दा एक घर कम्तिमा दुई वृक्षारोपण अनिवार्य गर्ने अभियानका रूपमा भवन मापदण्ड निर्माण गरी लागू गरिनेछ ।
- › भवन निर्माणलाई आवासिय र व्यवसायिक गरी दुई भागमा वर्गीकरण गरिनेछ ।
- › यस पालिका भित्र रहेका वडाहरूमा बजार व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- › संघीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा दातृ निकायसँगको समन्वयमा गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका पूर्वाधारहरू जस्तै: भवन, रंगशाला, सभागृह, ल्याण्डफिल्ड साइट, एकीकृत जग्गा विकास कार्यक्रम, प्राविधिक शिक्षालय तथा धार्मिक तथा पर्यटकीय पदमार्ग तथा पूर्वाधार निर्माण कार्यका लागि पहलं गरिनेछ ।

- › भूमिहिन दलित, भूमिहिन सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीको लगत संकलनको काम सम्पन्न भई निस्सा दिने कार्य भएको हुँदा यसै आ.व. २०८०/०८१ देखि जिल्ला भुमि आयोग सँगको समन्वयमा जग्गा धनी पूर्जा वितरण गरिनेछ ।

घ. उर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत

- › यसै वर्ष भित्र रौतामाई गाउँउपालिका क्षेत्रभित्रका सम्पूर्ण वडा, टोल तथा बस्तिहरूमा राष्ट्रिय विद्युत प्रसारण लाइनमा आवद्ध गर्न नेपाल विद्युत प्राधिकरण सँग समन्वय गरी विद्युतिय सेवा प्रवाह गर्दै उज्यालो गाउँउपालिका घोषणा गरिनेछ ।
- › नविकरणीय उर्जाको प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
- › वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रसँगको समन्वयमा धुँवारहित चुलो निर्माणलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

ड. सूचना तथा संचार

- › ग्रामीण क्षेत्रका सबै स्थानमा टेलिफोन र गुणस्तरीय इन्टरनेट सेवाको सुनिश्चितता गर्न पहल गरिनेछ ।
- › नेपाल टेलिकम तथा निजी क्षेत्रको दुरसंचार कम्पनीको समन्वयमा वडा नं. ४ र ५ तथा संचारको पहुँच नभएको क्षेत्रमा रिपिटर टावर स्थापनाका लागि पहल गरिनेछ ।
- › गाउँउपालिका तथा वडा कार्यालयलाई सूचना प्रविधि सँग आवद्ध गरि नियमित रूपमा सूचना सम्प्रेषण गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- › रौतामाई ६ को रौतामाई मन्दिर क्षेत्रमा नेपाल टेलिकम सँग समन्वय गरी FREE WIFI जडान गरिनेछ ।
- › गाउँउपालिका भित्रका प्रत्येक विद्यालयमा इन्टरनेटको जडान गर्ने कार्यका लागि पहल गरिनेछ ।
- › यस गाउँउपालिकाबाट प्रवाह गरिने सेवाप्रवाह र सो सँग सम्बन्धित जानकारीहरूलाई Website मा राखिनेछ ।

२. रौतामाई गाउँउपालिकाको आ.व. २०८०/८१ को वार्षिक अनुमानित आय तपशिल अनुसारको शिर्षकबाट तपशिल अनुसारको आयको अनुमान गरिएको हुँदा सर्वसम्मतीबाट पारित गर्ने निर्णय गरियो ।

शिर्षक	आ.व. २०७८/७९ को एथार्थ	आ.व. २०७९/८० को संसोधित अनुमान	आ.व. २०८०/८१ को आयको अनुमान
राजश्व	४३६७४९७.१	५००००००.	६०६७०००.
१ आन्तरिक राजश्व			
१.१ एकिकृत सम्पत्ती कर			१०००००.

१.२	घर जग्गा बहाल कर			१०००००.
१.३	व्यबसाय कर			१०००००.
१.४	पार्किङ शुल्क			५०००.
१.५	जडीबुटी कचाडी र जिबजन्तु कर (तेजपता, तेजपताको बोका, धसिहगरेको तेल, खोटो तथा आदी)			३०००००.
१.६	सेवा शुल्क			५०००.
१.७	अन्य			६१०००.
१.८	प्रदुषण शुल्क			३०००००.
१.९	बन रोयल्टी			११०००००.
१.१०	सिफारिस दस्तुर			२१५०००.
१.११	घरबाटो सिफारिस दस्तुर			११०००.
१.१२	मालपोत रजिस्ट्रेशन दस्तुर			२०००००.
१.१३	निर्माण व्यबसायी नविकरण तथा दर्ता शुल्क			२२०००
१.१४	दुइगा गिट्टी बिक्री तथा निकासी कर			२०१००००
१.१५	पशु चौपाया तथा बिक्री निकासी तथा हाट बजार			१०००००.००
१.१६	प्राकृतिकक श्रोत उपयोग कर (बन जन्य काठ बिक्री तथा निकासी)			२०००००.००
१.१७	अन्य (व्याक होय लोडर)			५०००००.००
				६०६६०००.००
२.	राजश्व बँडफाँड (संघिय सरकार)			
२.१	मुल्य अभिवृद्धि कर तथा अन्त शुल्क	७४६६०३९६.०४	९८१०९०००.००	९६१३३६००.००
२.२	प्राकृतिकक श्रोतको रोयल्टी			
२.२.१	राष्ट्रिय बन			
२.३	राजश्व बँडफाँड (प्रदेश सरकार)			
२.३.१	सवारी साधन कर	४२३६६१३.८६	४६६९३३३.००	४७५०३००.००

३.	वित्तीय हस्तान्तरण			
३.१	संघिय सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान			
३.१.१	वित्तीय समानीकरण अनुदान	१०१९०००००.००	१०७८०००००.००	१४२०००००.००
३.१.२	शस्तर अनुदान चालु	२८०८६७९८७.००	२८२१५१३७१.००	२५००००००.००
३.१.३	शस्तर अनुदान पूँजिगत			२३९०००००.००
३.१.४	समपुरक अनुदान	२४७०००००.००	३०००००००.००	६०००७००.००
३.१.५	विशेष अनुदान	१४९०००००.००	११३०००००.००	१०००००००.००
			४३१२५१३७१.००	३८४९०००००.००
३.२	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान			
३.२.१	वित्तीय समानीकरण अनुदान	५७३७०००.००	५७३७०००.००	५७४९०००.००
३.२.२	शस्तर अनुदान चालु	८४३५०००.००	७३०९०००.००	३१७५०००.००
	शस्तर अनुदान पूँजिगत			३३६१०००.००
३.२.३	समपुरक अनुदान	१०००००००.००	१०००००००.००	१७५००००.००
				२२०३५०००.००
४.	गतको अ.ल्या तरफ		७१२०५२७७७.५०	२२६०००००.००
	कुल जम्मा रु.....			४३४६८६०००.००